

Eindelijk die handleiding voor klagen over rechters?

P.P.T. Bovend'Eert, L.E. de Groot-van Leeuwen, Th.J.M. Mertens (red.)
De rechter bewaakt. Over toezicht en rechters, Kluwer Deventer 2003,
 ISBN 90 268 4088 8, vi + 286 blz.

Georg van Daal
 redactielid

De rechter moet onafhankelijk zijn, althans voor diegenen die strak in de leer van de trias politica zijn. Dat vertaalt zich bijvoorbeeld in de benoeming van iedere rechter voor het leven. De onafhankelijkheid heeft een keerzijde, namelijk een duidelijke spanning met toezicht. Het centrale thema van de hier besproken bundel is welke controlemechanismen er voorhanden zijn – of voorhanden behoren te zijn – voor het functioneren van de rechterlijke macht in de staat. Sommige bijdragen behandelen ook het genoemde spanningsveld.

Ik werd aangetrokken door de titel van de bundel. Met diverse rechters heb ik namelijk nogal wat dingen meegemaakt, waarop ik ze graag afgerekend had gezien. Ik heb het dan niet over het Russisch roulettesysteem van de huidige vonnisfabrieken, maar over het gedrag van de rechter(s) in de zaal. In slechte gevallen leidt de onafhankelijkheid namelijk tot een houding van 'wie maakt me wat', in iets betere gevallen heeft de neiging naar onafhankelijkheid geleid tot een afstandelijkheid die in wereldvreemdheid heeft geresulteerd. Ik geef twee voorbeelden, onder de kanttekening dat deze hopelijk tot de uitzonderingen behoren.

Een Haagse kantonrechter vroeg eens aan een eisende wederpartij, wijzend op een frêle oude dame die als gedaagde naast mij zat, of deze zich de moeite van een tijdverslindende procedure niet beter had kunnen besparen. Je zag immers zo, aldus deze kantonrechter, dat mijn cliënte dood zou zijn vóór het einde van de procedure, vooral als ik bezig zou blijven met het opentrekken van alle procedurele registers.

En ik zat eens voor de volledige kamer van het Haagse Hof met aan mijn zijde de tweede man van de raad van bestuur van een grote multinational, die steeds meer schuim op zijn lippen kreeg. De voorzitter van het hof nam namelijk uitgebreid de tijd om deze ondernemer uit te leggen dat het maken van winst toch niet het leidende beginsel van ondernemen mocht zijn.

MISLEIDEND

Eindelijk, dacht ik dus, nu is er een handleiding over hoe te klagen over rechters. Helaas ben ik bedrogen door de titel. Een handzame toelichting over hoe en wat rond de externe klachtenregeling van de art. 14a-14e RO (oud), krachtens overgangsrecht nog steeds van kracht, of een pittig stukje over onrechtmatige rechtspraak, ontbreken in deze bundel. De lijst van auteurs en hun functies is de verklaring voor de insteek van de bijdragen. Alle auteurs zijn namelijk verbonden aan een universiteit, 11 van de 14 aan die van Nijmegen, voornamelijk in de staats- en bestuursrechtelijke vakgroepen. Van hen kun je geen antagonistische bijdragen verwachten die gericht zijn op de praktijk; wel veel theorie, principes, historie, historische schrijvers, rechtsvergelijking en vooral veel constitutionele toetsing. Het geheel vormt een bestuursrechtelijke blik op de checks and balances rond onze

rechtspraak, vooral de interne.

Voor de theoretici onder u is vooral de bijdrage van Bovend'Eert lezenswaardig. Hij laat terecht kritische kanttekeningen los op het ministerie van Justitie en de Raad voor de Rechtspraak als actoren die de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht bedreigen. Ook het heldere stuk van Van den Eijnden, die vooral de controlemechanismen binnen de overheid zelf ten aanzien van de gerechten bespreekt, is licht kritisch over de – inrichting van de – Raad voor de Rechtspraak. Waarom in de bundel de bijdragen zijn opgenomen van Tak over lekendeelname aan de strafrechtspraak – onder de misleidende titel 'Toezicht op de strafrechter' – en van Kortmann over de constitutionaliteit van de grondwetsherzieningen, is mij niet duidelijk geworden. De bestuursrechtelijke advocaten beveel ik ten slotte gaarne lezing aan van Timmermans' bijdrage onder de veelzeggende titel 'De bestuursrechter aan de ketting van de rechtseenheidkamer?'

De overige advocaten raad ik aan zich niet door de titel te laten misleiden en hun bibliotheekbudget te gebruiken voor boekwerken die wel voor hún praktijk enige praktische relevantie hebben. ●